

“Славетний байкар “

(до 290-річчя від дня народження
Г.С. Сковороди)

/Виставка-презентація/

Використовані документи наукової бібліотеки ХДУХТ.

Григорій Савич Сковорода

*(1722 — 1794)
видатний український
просвітитель-гуманіст,
філософ, поет і
педагог.*

*Дата народження:
22 листопада (3 грудня) 1722*

*Місце народження:
Чорнухи, Полтавщина*

*Дата смерті: 29 жовтня
(9 листопада) 1794*

*Місце смерті: Іванівка,
Харківщина*

Національність: українець

*Мова творів:
давньоукраїнська мова,
латинська мова*

*Рід діяльності: прозаїк,
поет*

Напрямок: ренесанс

*Жанр: філософський
трактат, байка, вірш*

Біографія

Народився Г. Сковорода 22 листопада 1722 року в селі Чорнухи на Полтавщині в бідній козацькій родині. Початкову освіту одержав у місцевій сільській школі, а також у мандрівних дяків.

Хата, в якій народився Г.С. Сковорода.

У 1734 році Григорій вступив до Києво-Могилянської академії, яка давала середню та вищу освіту.. Курс навчання був розрахований на 12 років. Перший клас (фара, або ж аналогія) був підготовчим. У наступних трьох, граматичних (інфімії, граматиці та синтаксими), — вивчалися мови: латина, якою читалися основні курси, церковнослов'янська, грецька, книжна українська, польська. Наступні два класи (середні) були присвячені літературній та риторичній освіті. Водночас вивчалися православний катехізис, арифметика, геометрія, історія, географія.

Навчання в Академії було безкоштовним, туди зараховували молодих людей із усіх станів. Але стипендій не існувало, і учням із бідних родин, які мешкали, здебільшого, в академічній бурсі (гуртожитку), доводилося заробляти на прожиття самим. Багато з них співали в церковних хорах, наймалися домашніми вчителями, у кого виходило — підробляли написанням дуже популярних у Києві XVIII століття химеруватих хвалебних віршів до різних ювілеїв, пам'ятних дат та інших торжеств. Очевидно, такими заробітками перебивався і юний Григорій, адже Академія давала добру, як на ті часи, музичну й віршувальницьку освіту.

Хоча юнацькі поетичні твори Г.Сковороди нам не відомі, він, слід гадати, римував уже в ті роки. Його зрілі вірші, пісні та байки, що були писані прийнятою тоді серед освічених людей книжною українською мовою, а також латиною, відрізняються новаторською свіжістю і належать до літературних вершин свого часу.

Поетична спадщина Г. С. Сковороди

Літературна спадщина Григорія Савича Сковороди порівняно невелика. Вона представлена збіркою «Сад божественних пісень», куди увійшли 30 пісень, створених упродовж 1753-1785 років, кількох віршованих творів, перекладів та переспівів, переважно римських поетів, та збірки «Басни Харьковські».

Найбільшу цінність становлять пісні та байки, написані прозою.

Світ філософських думок та почуттів Сковороди безпосередньо представлений у збірці «Сад божественних пісень, прозябший из зерн священного писания». Ліричні вірші цієї збірки сповнені особистих переживань і морально-філософських роздумів поета. Епіграфи до своїх творів письменник брав з Біблії, але зміст ліричних творів далекий від Святого Письма, а іноді має сатиричний характер.

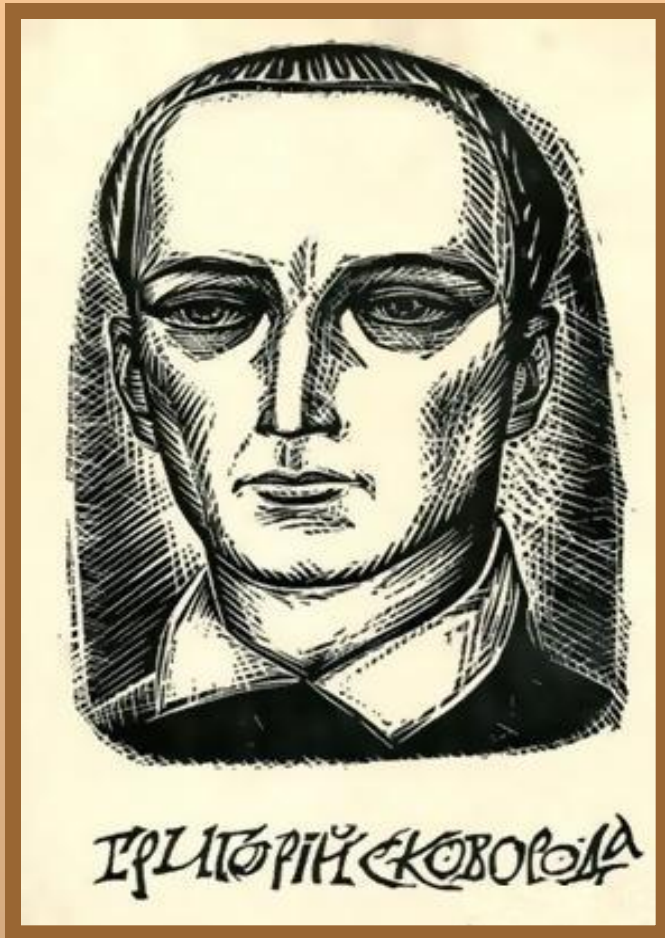
Хоча поет Сковорода спирався на досвід своїх попередників і продовжував їх традиції, він вніс багато нового, адже різноманітні за змістом і мотивами твори майже всі належать до ліричного жанру. Багата і щедра душа митця відкрита людям, він закликає їх до вдосконалення і самопізнання, славить розум, працьовитість, душевну чистоту.

Григорій Сковорода – не лише талановитий поет-лірик, а й видатний байкар. Сковорода надавав байці жанрової самостійності він створив понад

30 прозових байок. Відтворити істину й висловити критичне ставлення до

суспільних явищ – таке завдання і призначення байки, на думку Сковороди.

Повне зібрання творів.

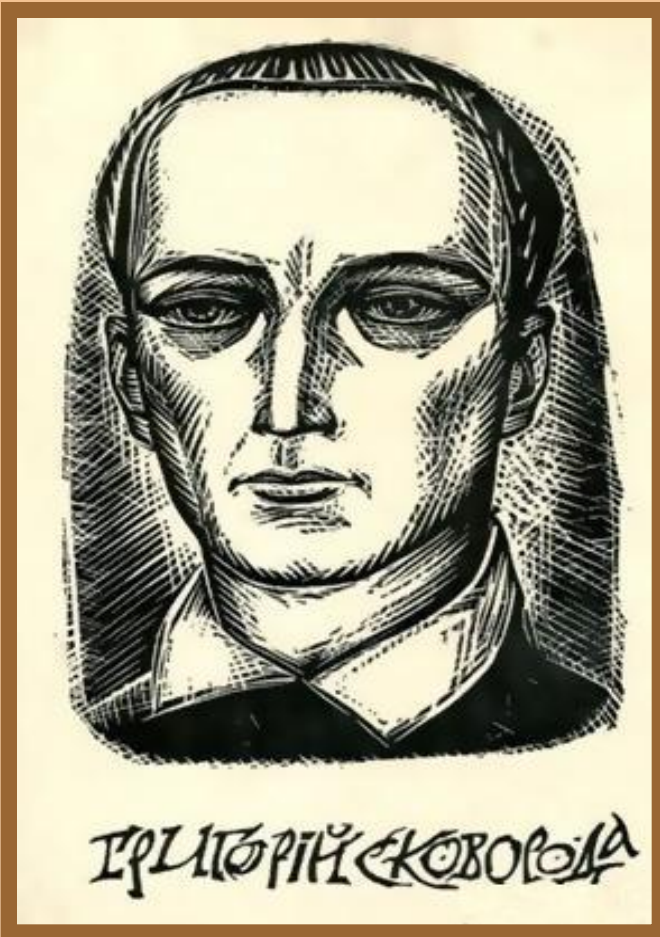

Сковорода Г.С.

Повне зібрання творів. У 2-х т.:
Т. 1. — К., 1973. — 532 с.

До цього тому увійшли літературні та філософські твори Г. Сковороди, написані ним з середини 50-х до середини 70-х років XVIII ст. Том відкривається вступною статтею, в якій висвітлюються загальні риси біографії та особистості філософа і письменника, дається оцінка філософської та літературної спадщини мислителя. Твори Сковороди розміщено в хронологічному порядку: зокрема спочатку йдуть цикли «Сад божественных пісней», «Пісні та фабули», «Басни Харьковскія», потім відповідно — повчання, трактати, діалоги, в тому числі й два новознайдених діалоги «Бесіда 1-я, нареченная Obsrvatorium specula». Завершується том циклом діалогів, присвячених розглядові загальних філософських проблем: «Разговор пяти путников о истинном счастіи в жизни», «Кольцо» та «Алфавіт, или букварь мира». В останньому діалозі вперше відтворено 16 малюнків, виконаних Сковородою в автографі твору.

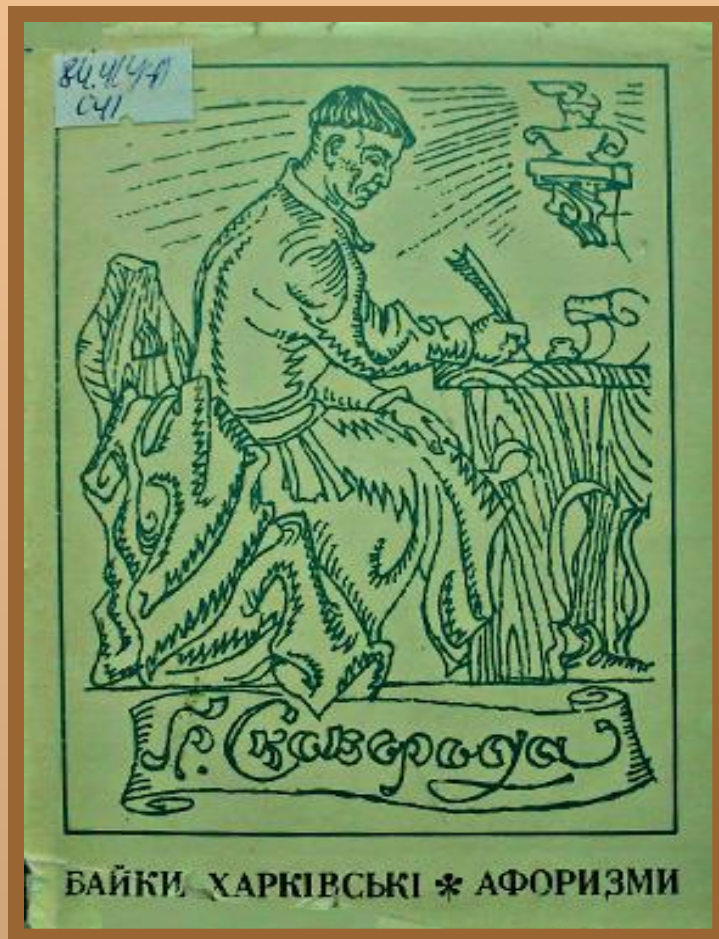
Повне зібрання творів.

Сковорода Г.С. Повне зібрання творів. У 2-х т.: Т. 2. — К., 1973. — 576 с.

До цього тому увійшли літературні та філософські твори Г. Сковороди, написані з середини 70-х років XVIII ст. до кінця життя. Це трактати «Икона Алквіадская», «Жена Лотова», діалоги «Брань архистратига Михаила со Сатаною», «Пря Бісу со Варсавою» та «Потоп Зміин», притчі «Благородный Еродій» та «Убогій Жайворонок». В них Сковорода розвиває своє філософсько-етичне вчення про самопізнання і щастя, що ґрунтується на спорідненій праці. Крім філософських творів, тут публікуються понад 120 листів Сковороди, значна частина яких написана латинською мовою, здійснені Сковородою переклади творів Плутарха і Ціцерона та інші матеріали, які є джерелом вивчення життя, творчості та світогляду мислителя. У томі вміщено написану М. Ковалинським біографію Г. С. Сковороди та кілька листів до Сковороди його сучасників. Том ілюстрований. Тексти творів та листів супроводжуються примітками та коментарями. Подаються також покажчик імен до обох томів, словник малозрозумілих та застарілих слів.

Сковорода Г. Байки Харківські. Афоризми / Упор. Н. Батюк., Художник В.Чернуха. – Харків: Прапор, 1972р. – 131 с., іл.

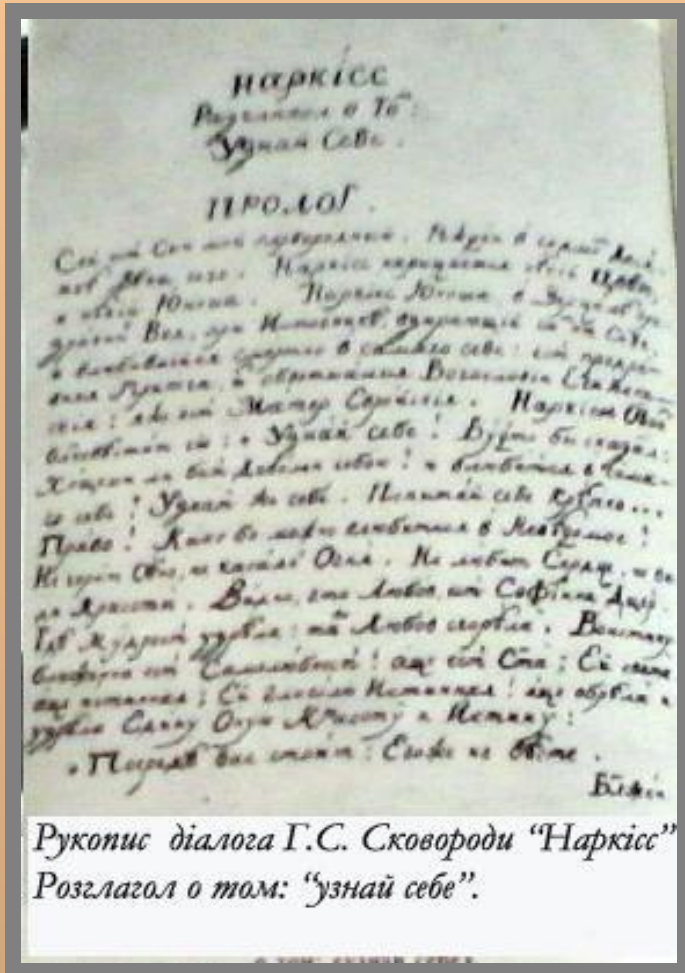
Ця книжка видана до 250-річчя від дня народження Г.С.Сковороди. Джерелом його байкарської творчості було тогочасне життя з усіма його вадами. Афоризми-кращі вислови, думки, спостереження-дібрані з різних творів поета і філософа.

Сковорода Г.С. Вірші. Пісні. Байки. Діалоги. Трактати. Притчі. Прозові переклади. Листи / упоряд., приміт. та вступ. ст. І.Іваньо. – К.: Наук. думка, 1983. – 542 с.

Його твори пройняті пафосом неприйняття несправедливої, ворожої людині соціальної дійсності, критикою вад панівних верств тогочасного суспільства. Його творча спадщина не утратила інтересу і для сучасних читачів.

Рукопис діалога Г.С.Сковороди «Наркісс»

Головний зміст цього твору – думка про те, що істинний шлях до пізнання дійсності лежить через самопізнання, що макрокосм може бути досягнутий завдяки розкриттю таємниць мікрокосму, людини.

ВИДАТНІ ДІЯЧІ КУЛЬТУРИ ПРО Г.С. СКОВОРОДУ:

- „Григорій Сковорода - поява вельми замітна в історії українського народу, мабуть, чи не найзамітніша з усіх духовних діячів наших XVIII віку”. - Іван Франко

- „Мало можна назвати таких народних осіб, яким був Сковорода і яких би так пам'ятав і шанував народ”. - Микола Костомаров

- „Багато в його світогляді є дивовижно близького мені. Я недавно ще раз його перечитав. Мені хочеться написати про нього. І я це зроблю. Його біографія, мабуть, краща за його твори, але які гарні й твори”. - Лев Толстой

- „Великий наш філософ залишив нам щедрю спадщину по собі: обсягом широку, змістовністю глибоку і, щодо світогляду свого, - чисту та моральну”. - Павло Тичина

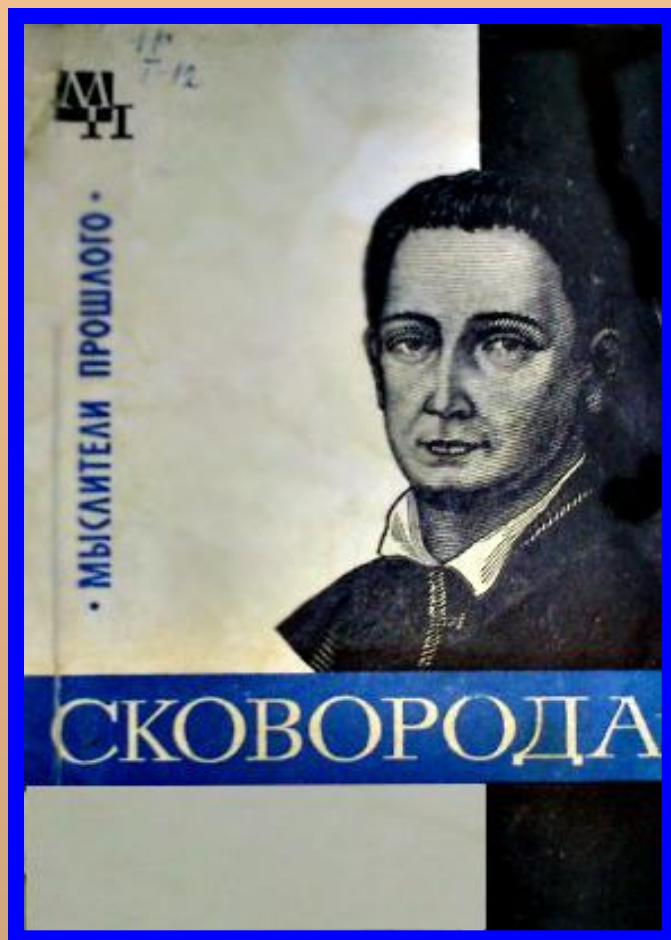
- „Благословенні ви, сліди, Не змиті вічності дощами, Мандрівника Сковороди З припорошілими саквами, Що до цілющої води Простує, занедбавши храми”. - Максим Рильський

Поліщук Ф.М. Григорій Сковорода. Життя і творчість. – К.: Дніпро, 1978. – 263 с.

У книжці досліджуються життя і творчість, соціально-політичні, філософсько-естетичні погляди відомого українського філософа-просвітителя, письменника, педагога і громадського діяча Григорія Савича Сковороди.

Табачников И. А. Григорий Сковорода. – М.: Мисль, 1972. – 201с.

В книге представлены краткий библиографический очерк и анализ философских и социологических взглядов выдающегося украинского мыслителя Г.С. Сковороди, подвергаются критике буржуазные философии его теоретического наследия.

Головаха І, Стогній І. Філософ-гуманіст Г.С. Сковорода. – К.: Політична література України, 1972. – 76с.

Автори показують, яку роль відіграв Сковорода в розвитку не тільки української але й світової науки і культури, розглядають основні періоди його важкого, але славного життя, розкривають джерела оригінальної філософської системи мислителя.

Пам'ятник Г.С. Сковороді у Лохвиці. Скульптор І. Ковалерідзе

Урочисте відкриття одного з яскравих творів відомого українського скульптора І.П. Кавалерідзе — пам'ятника Григорію Сковороді в Лохвиці відбулося 22 грудня 1922 року. Приурочено воно було до 200-ліття від дня народження уродженця цієї частини Полтавщини. Під час II Світової війни пам'ятник було в значній мірі пошкоджено. Відтак, до 250-ліття від дня народження Григорія Сковороди (1972) пам'ятник йому в Лохвиці, тепер уже в бронзі, було відновлено й урочисто відкрито 29 листопада.

Г.С. Сковорода писав:

"Ми створимо світ кращий. В майбутній Україні бачу все нове: нових людей, нове творіння і нову славу".

Можливо, ми українці ХХІ століття, є тими самими людьми, які повинні здійснити пророцтво великого письменника. Створити нову історію, відродити славу нашої оновленої землі. Але незмінним залишиться тільки одне - вдячність, що завжди житиме в серцях правнуків легендарного філософа – Григорія Сковороди.